

de in juli '40 opgerichte, onder Gerbrandy (justitie) ressorterende Centrale Inlichtingendienst die door de secretaris en vertrouwensman van koningin Wilhelmina, F. van 't Sant, geleid werd. Vóór die benoeming was van 't Sant, zoals wij in hoofdstuk 1 vermeldden, al raadadviseur bij het departement van justitie geworden. De leiding van MI-6 raakte spoedig over Hooper ontevreden; hij trok teveel de aandacht, hij maakte schulden, o.m. bij van 't Sant – hij verdween eind '40¹ en werd toen opgevolgd door een beroepsofficier, *Lieutenant-Colonel* C. E. C. Rabagliatti, die met van 't Sant op de meest harmonische wijze samenwerkte. Als assistent van Rabagliatti trad daarbij *Lieutenant* (spoedig *Captain*) Ch. Seymour op.

Zoals wij reeds in hoofdstuk 3 vermeldden, werd van 't Sant in juli '41 genoopt, af te treden als hoofd van de Centrale Inlichtingendienst (hij bleef raadadviseur bij Justitie) – van Kleffens was toen uit Indië teruggekomen met de mededeling dat de gouverneur-generaal en andere hooggeplaatsten in Indië het niet juist hadden geacht dat de secretaris van de koningin zulk een gevoelige functie vervulde; bovendien was van 't Sant in het midden van de jaren '30 ernstig in opspraak geweest. De koningin dacht er niet aan, van 't Sant te laten vallen, maar toen Steenberghe zijn toetreding tot het tweede kabinet-Gerbrandy afhankelijk stelde van van 't Sants verdwijnen, had Gerbrandy (en had ook de koningin) geen keus. Van 't Sant werd opgevolgd door reserve-kapitein mr. R. P. J. Derksema die al aan de Centrale Inlichtingendienst verbonden was. Tegelijk werd die dienst in plaats van onder Gerbrandy onder van Boeyen (binnenlandse zaken en oorlog) geplaatst – wij herinneren er aan dat de banden tussen Gerbrandy en van Boeyen in '41 bijzonder nauw waren, mede omdat zij beiden toen op het standpunt stonden dat bij de 'terugkeer' de normale constitutionele belemmeringen voor de koningin niet dienden te gelden. Rabagliatti had (terecht, zoals zal blijken) in de capaciteiten van Derksema geen vertrouwen, maar Gerbrandy tilde aan de verzwakking van de leiding van de Centrale Inlichtingendienst niet zo zwaar omdat hij wist, en goedkeurde, dat van 't Sant met Rabagliatti zou blijven samenwerken. In dat kader gingen spoedig drie ondernemende jongeren, onder wie Hazelhoff Roelfzema, een nieuwe verbinding met bezet Nederland leggen, waarvan veel verwacht werd: de 'weg via het strand'. Langs die weg wenste de koningin gezaghebbende personen uit bezet gebied te laten overkomen die wellicht het kabinet-Gerbrandy konden versterken en haar in elk geval konden adviseren met betrekking tot haar 'terugkeer'-plannen.

¹ Hij werd eind '41 door MI-5 belast met de leiding van het contra-inlichtingenwerk bij de koopvaardij in Schotland.